

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України „Про основи національної безпеки України” // Урядовий кур’єр. -2003. -№139. -С. 1-6.
2. Глазьев С.Ю., Львов Д.С., Фетисов Г.Г. Эволюция технико-экономических систем: возможности и границы централизованного регулирования – М.: Наука, 1992.
3. Закон України „Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” // Урядовий кур’єр. -2003. -№32. -С. 1-4.
4. Корсикова Н.Н. Научно-технологическое развитие промышленного производства. Научное издание.- Одесса.: Астропринт.-2004.-66 с.
5. Вахович І.М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації. Монографія.-Луцьк.: Надстир’я.-2007.-493 с.
6. Меркулов М.М. Науково-технологічний розвиток і управління інноваціями. Монографія.-Одеса.: Фенікс.-2008.-344 с.

УДК [005.336.1 : 637.1] : [658.713 : 336]

МИРОНЮК Т.І., аспірант

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ МОЛОКОПЕРЕРОБНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

В статті розглянуті основні положення лізингу як інвестиційного ресурсу, сучасний стан та перспективи впровадження лізингових операцій в діяльність молокопереробних підприємств.

Ключові слова: молокопереробні підприємства, лізинг, фінансовий лізинг, лізингодавець (лізингова компанія), лізингоодержувач, інвестиції.

The author in the article has considered substantive provisions of leasing as investment resource, a modern condition and prospects of introduction of leasing operations in activity of the dairy enterprises.

Key words: dairy enterprises, leasing, financial leasing, leasing company, leaseholder, investments.

Вступ. Молочна галузь є однією з головних ланок агропромислового комплексу країни, основним завданням якої залишається забезпечення населення високоякісними продуктами харчування, а переробної промисловості – сировиною та оновленням матеріально-технічної бази. Внаслідок цього стає необхідним формування ринкової системи мобілізації фінансових ресурсів та розробки інвестиційної політики для молокопереробного підкомплексу.

Стан і розвиток інвестиційного процесу в АПК країни залежить від рівня її загально-економічного розвитку, який включає оцінку її інвестиційної діяльності, промислового виробництва, розвитку ринкових відносин та інвестиційної інфраструктури. Основною частиною інвестицій є капітальні вкладення, головною функцією яких є відновлення основних виробничих фондів [2]. Тому реалізація інвестиційної стратегії вітчизняних молокопереробних підприємств значною мірою залежить від існуючих джерел фінансування. Обмеженість внутрішніх ресурсів для авансування

інвестиційних витрат спонукає підприємців до пошуку інших економічно обґрунтованих варіантів покриття потреби в коштах. Вхідження України у СОТ вимагає від підприємств використання дешевших фінансових ресурсів для створення продуктів з конкурентоспроможною ціною (особливо це стосується підприємств з виготовлення молочної продукції). Ефективним ринковим механізмом, здатним посприяти вирішенню проблеми технічного та технологічного забезпечення переробних підприємств, є фінансовий лізинг.

Проблемам лізингових відносин господарюючих суб’єктів приділяють увагу такі вітчизняні та закордонні вчені та практики: Н.Н. Внукова, В.М. Кочеткова, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, Д.Ф. Харківський, В. Хойер та інші. В своїх роботах вчені досліджують загальні тенденції розвитку лізингових операцій та їх особливостей в діяльності промислових підприємств. Але перспективи та ефективність застосування лізингу молокопереробними підприємствами не досліджені або висвітлені в незначній кількості робіт.

Постановка завдання. Лізинг – це одна з перспективних форм інвестування, яка спроможна пожвавити процес оновлення технічного парку підприємств та на вигідних умовах отримати сучасне устаткування при невеликих початкових витратах. Тому метою даної статті є виділити теоретичні та практичні засади фінансового лізингу, які розкривають перспективи ефективного розвитку галузі з переробки молока та виготовлення молочних продуктів.

Результати. Для великої кількості вітчизняних молокопереробних підприємств дуже гостро стоїть проблема зношеності фондів і нестачі коштів для капітальних вкладень. Основним завданням є

зміна застарілих виробничих ліній молокопереробних заводів, що потребують значної модернізації. Союз молочних підприємств України неодноразово намагався привернути увагу урядовців до проблем оснащення й стандартизації молокопереробних заводів. Тоді наголошувалось на тому, що кількість молокопереробних підприємств під час вступу в СОТ скоротиться та модернізацію виробництва можуть посилити тільки великі компанії. Галузеве об'єднання молокопереробних підприємств пропонувало стимулювати модернізацію через оподаткування (ПДВ і ставки ввізного мита на устаткування для молочних підприємств), проте позиція Міністерства фінансів України щодо податкових пільг загальновідома.

З цієї причини підприємства з переробки молока змушені шукати оптимальні шляхи залучення коштів, одним з яких є лізинг. Але сьогодні схеми фінансового лізингу на підприємствах молокопереробної галузі реалізовані слабо.

Це пов'язано з рядом причин:

1) неповна поінформованість молокопереробних підприємств про переваги фінансового лізингу;

2) нерегульованість законодавчо-нормативної бази з питань лізингу;

3) недостатність кваліфікованих кадрів лізингових компаній у сфері переробки молока;

4) вартість лізингу є відносно високою для лізингоотримувача;

5) нестабільність виробництва молочної продукції (отримання надоїв молока всього 8-9 міс.) та інші.

Отже, для подальшого стабільного розвитку молокопереробних підприємств слід усунути всі негативні фактори із впровадження лізингу в їх діяльність. В першу чергу, слід створити постійно діючі семінари, які розкриватимуть особливості та перспективи застосування фінансового лізингу в цій сфері. Адже за кордоном, цей метод кредитування оновлення виробництва виявив себе як високо ефективний і широко розповсюджений.

Шляхом застосування лізингових операцій реалізується близько 20% інвестицій у світі, більша частка лізингових операцій належить США та близько 15% лізингу устаткування від загальних поставок має місце в країнах з розвинутою економікою (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяг лізингових інвестицій в деяких країнах світу в 2007 році*

Країна	Обсяг лізингових інвестицій, млрд. дол.	Питома вага лізингу в загальних інвестиціях, %
США	204	31,1
Японія	62,1	9,3
Німеччина	39,8	9,8
Італія	22,4	8,6
Франція	22,2	12,9
Великобританія	19,1	15,3
Канада	10,4	20,2
Іспанія	9,3	5,4

* За даними НАК "Укргролізинг"

На жаль, лізингові послуги ще не стали популярними серед українських підприємців. Так, загальний обсяг лізингових угод в Україні становить лише 0,2 відсотка від ВВП, у той час, як у країнах ЄС він на порядок вищий – 2%. Але позитивним моментом є те, що станом на 1 січня 2007 року загальна вартість портфелю лізингових угод в Україні зросла приблизно на 108% - з 344 млн. дол. США до 716 млн. дол. США. Український ринок лізингових послуг представлений лізинговими компаніями та банками України. Так, станом на 1 січня 2007 року послуги фінансового лізингу, надані банками-резидентами України, склали 247 млн. грн. або 49,1 млн. дол. США або 0,1 % наданих кредитів.

Лізинг перебуває на межі таких відносин, як доручення, оренда, купівля-продаж, товарне кредитування тощо. На загальнодержавному рівні стимулювання лізингових операцій – це стимулювання капітальних вкладень в основні засоби [3]. Передумовою активного розвитку лізингових операцій є запровадження норм пришивдшеної амортизації

основних фондів з метою поживавлення їхнього оновлення, що значно підвищує прибутковість лізингу.

Значну перспективу має використання вітчизняними підприємствами лізингу в сфері міжнародної торгівлі. За допомогою міжнародних лізингових компаній окремі підприємства матимуть змогу придбати в користування потрібне обладнання чи техніку з країн Європи, але цьому повинна сприяти держава через надання пільг на ввіз такого обладнання.

Умови надання об'єкту лізингу зазначаються в договорі фінансового лізингу. Основні риси, що відрізняють його від інших орендних цивільно-правових договорів:

1) у відносинах, пов'язаних з договором фінансового лізингу, беруть участь три сторони: лізингодавець (юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу), лізингоодержувач (фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця) та постачальник (фізична або юридична особа, в якій лізингодавець придбав

річ, що надалі буде передана як предмет лізингу лізингоодержувачу);

2) лізингодавець від самого початку не є власником речі, що підлягає передачі за договором, на нього покладається обов'язок придбати її у власність. Отже, відносини фінансового лізингу поєднують орендні зобов'язання та зобов'язання з купівлі-продажу;

3) предмет фінансового лізингу надають не лише у користування, а й в усіх випадках — у володіння лізингоодержувача, що тягне за собою додаткові гарантії для лізингоодержувача;

4) майно передають на термін, який не може бути менше 1 року.

Майно, передане за договором фінансового лізингу, зараховується на баланс лізингоодержувача (орендаря). Амортизаційні відрахування на предмет лізингу обчислюються відповідно до законодавства. Договором лізингу може передбачатися прискорена амортизація предмета лізингу.

Предметом фінансового лізингу можуть бути:

- нерухомість;
- транспортні засоби;
- промислове та торгівельне устаткування (що його можна демонтувати без втрати споживчих властивостей);
- інше майно, що може бути віднесене до основних фондів.

На практиці в лізинг найчастіше передається різноманітне технологічне устаткування з високими темпами морального старіння, дорогі машини, верстати, прилади, споруди тощо.

Отже, лізинг слід розглядати як одну з найперспективніших форм виробничого інвестування, здатну суттєво поживити процес технологічного оновлення виробництва молокопереробних підприємств в Україні. Цей метод фінансування має значні переваги перед кредитом, оскільки у вітчизняних лізингових компаніях авансовий платіж становить лише 20-40% вартості обладнання та у лізинг надається ліквідне обладнання, що не потребує гарантій повернення коштів лізингоотримувачем. Тобто лізинг дає можливість заощадити кошти на початкових стадіях реалізації інвестиційних проектів [2]. Перевагою лізингу також є певна гнучкість щодо здійснення платежів. Оскільки строки і розмір виплат встановлюються за взаємною домовленістю лізингодавця та лізингоодержувача, то в укладеній лізинговій угоді можна враховувати інтереси кожного з них. Лізингові платежі можуть здійснюватись з виручки від продажу виробленої на даному устаткуванні продукції, і не тільки в грошовій формі, а частково чи повністю в формі зустрічних послуг.

Отже, з точки зору лізингоодержувача, перевага лізингових договорів проявляється у появі зручного джерела фінансування, економії засобів, зменшенні ризиків і стимулюванні оновлення виробництва.

Подальшими заходами стимулювання лізингу на молокопереробних підприємствах є

врегулювання законодавчої бази, яка була б спрямована на забезпечення більшої доступності лізингових послуг для підприємців. Підприємствам може бути цікавий лізинг устаткування, яке було в експлуатації, але ще високопродуктивне і якісне, а ціна у 5-8 разів нижча нового, що відповідно знижує і лізингові платежі [1]. Також цікавим для молочної промисловості (в основному для «агресивного» переробника молока) є зворотній лізинг — підприємство продає лізинговій компанії будь-яке ліквідне майно, а згодом остання передає це ж майно молокопереробному підприємству у лізинг. Таким чином підприємство поповнює свої оборотні кошти і може розв'язати нагальні фінансові проблеми [5]. Особливо доцільне застосування такого лізингу в умовах кризи. На наш погляд, це допоможе переробникам молока уникнути поглинання великими підприємствами-лідерами ринку молока, що за деякими висновками експертів можливо в недалекому майбутньому.

Ще одним напрямком стабільної діяльності молокопереробних підприємств, який забезпечить безперебійне надходження на переробку якісної сировини, може бути володіння фермами з утримання крупної рогатої худоби на умовах лізингу. Прикладом тут може бути Російська Федерація, де предметом лізингу виступає племінна худоба. Так, згідно з думкою радника з питань фінансового лізингу та кредитування проекту «Ініціатива сприяння кредитуванню» в Україні Шинкаренко Р., племінна худоба відноситься до основних фондів, правильне утримання якої забезпечить отримання прибутку. За рахунок отриманих коштів можливо буде здійснювати лізингові платежі та збільшувати виробництво [5]. На жаль, в Україні ще не створені умови такого лізингу. Тому всі зусилля виробників повинні бути направлені на координацію дій держави та лізингових компаній в цьому питанні.

Висновки. Розвиток лізингових відносин в Україні надасть можливість українським підприємствам (виробникам та переробникам аграрного сектору економіки) оновити свої основні засоби без необхідності вилучення з обігу великих обсягів власних обігових коштів, що сприятиме стабілізації їхнього фінансового стану. Розширення лізингових операцій стає рушієм розвитку молокопереробних підприємств України. Лізинг здатен активізувати інвестування капіталу у сферу виробництва молочних продуктів, поліпшити фінансовий стан безпосередніх товаровиробників, що підвищить їх конкурентоспроможність [3]. Отже, лізинг є визначальним інструментом інвестицій, він дозволяє краще управляти обіговим капіталом і має можливість забезпечити до 100% фінансування, передбачає фіксовані виплати, тобто ризик неотримання відсотків покладається на лізингодавця, а не на лізингоодержувача, що є гнучкою формою фінансування.

Без розвитку переробної галузі, без орієнтації на виробництво продукції з контрольованою якістю та помірними цінами в молочної галузі немає майбутнього. Якщо для українських підприємств з

переробки та виготовлення молочних продуктів в умовах СОТ стоїть завдання витримати конкуренцію із європейськими виробниками на своєму та зовнішніх ринках, необхідно приділяти достатньо

уваги безпеці продуктів харчування, а отже, якості молочної сировини, оновленню технічної бази та технологіям переробки молока.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лукаш С.М. Лізингові відносини в Україні: проблеми і перспективи // Економіка: проблеми теорії та практики. – Вип. 184, Т.11. – 2003. – С.407-413.
2. Міхаліна І.Г. Актуальні проблеми розвитку лізингу в Україні // Статистика України. – 2005. – №3. – С.31-36.
3. Онищук Я.В. Розвиток лізингу в Україні // Фінанси України. – 2005. – №7. – С. 106-113;
4. Федоренко В.Г. Удосконалення структури фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств в Україні // Економіка та держава. – 2005. – №6. – С.3-8.
5. Шинкаренко Р. Финансовый лизинг: панацея или миф для молочной отрасли Украины? // Молочная промышленность. – 2006. – №6(31). – С. 40-42.

УДК 337.15:17

ЗВ'ЯГІНЦЕВА О.Б., канд. екон. наук, доцент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТОВАРУ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проведений аналіз і виявлений зв'язок між теорією, еволюцією і практикою менеджменту та маркетингу, що дає можливість використання схожих їхніх характеристик у підвищенні ефективності управлінської, маркетингової та підприємницької діяльності в цілому. Показано значення використання в маркетинговій діяльності підприємств постулатів менеджменту, зокрема менеджменту якості, у розробці та здійсненні заходів маркетингової товарної політики.

Ключові слова: якість товару, менеджмент якості, еволюція маркетингу та менеджменту якості.

The conducted analysis and the connection determined among theory, evolution and practice of management and marketing have allowed to use their similar characteristics to improve the efficiency of management, marketing and enterprise activities as a whole. Importance of application of management postulates, particularly quality management, in development and fulfilment of measures of marketing commodity policy has been shown in marketing activities of the enterprises.

Key words: the goods quality, quality management, evolution of marketing and quality management.

Вступ. Для виробника вся продукція, що не містить дефектів, які перешкоджали б продажу цієї продукції, має цінність. Для споживача ж цінність мають тільки ті властивості продукції, які відповідають його очікуванням. Основне завдання

маркетингової діяльності підприємств укладається в найбільш повному задоволенні купівельних запитів і переваг, тільки цей шлях веде до одержання найбільшого розміру прибутку підприємця. Як показують дослідження, покупці за головне ставлять блага, які приносять товар і задовольняє ту або іншу потребу, та якісні характеристики цього товару, які щонайкраще задовольняють дану потребу. Перефразовані слова Пітера Дракера підтверджують цю точку зору: результативність діяльності підприємства є слідством того, що «виробляються потрібні, правильні речі», а ефективність є слідством того, що «правильно створюються ці самі речі» [2].

Тобто ефективність маркетингової та всієї підприємницької діяльності в першу чергу залежить від досягнень у сфері якості, які полягають у відповідності якісних характеристик товару вимогам покупців відносно якості цього товару. Особливо цей постулат є цінним у практиці маркетингу продовольчих товарів, де вимоги до якості продукції, насамперед, персоніфікують можливість безпечного їхнього споживання.

Такий погляд на зв'язок ефективності підприємства зі станом систем управління якістю демонструють і інші відомі дослідники в сфері менеджменту якості. «Нам зовсім недостатньо мати споживача, що просто задоволений. Незадоволений споживач, звичайно, піде від нас. Але, на жаль, задоволений споживач також може піти, думаючи, що він не багато втратить, а зате може придбати щось краще. Прибуток у бізнесі приходить від постійних покупців, споживачів, які у захваті від вашого